

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumundan:

Görüşlerinizi duzenleme@bddk.org.tr adresine e-posta ile iletebilirsiniz.

OPERASYONEL RİSKE ESAS TUTARIN HESAPLANMASINA İLİŞKİN TEBLİĞ TASLAĞI

BİRİNCİ BÖLÜM Başlangıç Hükümleri

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Tebliğin amacı, bankaların standart yaklaşım kullanarak operasyonel riske esas tutar hesaplamalarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Dayanak

MADDE 2- (1) Bu Tebliğ, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 43 üncü, 45 inci ve 93 üncü maddeleri ile XX/XX/20XX tarihli ve XXXX sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin XX üncü maddesi hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 3- (1) Bu Tebliğde yer alan;

a) Alım satım hesapları: Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin X üncü maddesinde tanımlanan alım satım hesaplarını,

b) Banka: Bankacılık Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan bankaları,

c) Bankacılık hesapları: Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin X üncü maddesinde tanımlanan bankacılık hesaplarını,

ç) Brüt zarar: Zararın kısmen veya tamamen giderilmesine yönelik tahsilatlardan önceki zararı,

d) FB: Finansal bileşeni,

e) FKTB: Faiz/kâr payı, kiralama ve temettü bileşenini,

f) HB: Hizmetler bileşenini,

g) İG: İş göstergesini,

ğ) İGB: İş göstergesi bileşenini,

h) İKÇ: İçsel kayıp çarpanını,

ı) KB: Kayıp bileşenini,

i) Kurul: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunu,

j) Kurum: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunu,

k) Net zarar: Brüt zarardan zararın kısmen veya tamamen giderilmesine yönelik tahsilatlar düşüldükten sonraki zararı,

l) Operasyonel risk: Yetersiz veya başarısız iç süreçler, insanlar ve sistemlerden ya da harici olaylardan kaynaklanan ve stratejik risk ve itibar riski hariç, yasal riski de kapsayan zarar etme olasılığını,

m) Stratejik risk: Bankanın yanlış ticari seçimlerden veya yapılan ticari seçimlerin yanlış şekilde uygulanmasından ya da sektörel değişikliklerin iyi analiz edilmemesi veya yorumlanmaması neticesinde söz konusu değişiklikler ile bu değişikliklerden ileride doğabilecek fırsat ve tehditlere uyumlu karar alınmaması ve uygun hareket edilememesinden dolayı bankanın zarar etme olasılığını,

n) Yasal risk: Yasalara, kurallara uyumsuzluk nedeniyle hakem/tahkim, alacak müzakereleri gibi mahkeme veya karşılıklı anlaşma yoluyla sonuçlanan ihtilaflardan yahut bir şikâyet olmaksızın geri ödemeler veya müşteriye gelecekte sunulacak hizmetlerde indirimler gibi bankanın gönüllü eylemlerinden kaynaklanan gider/zarar riskini, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Standart Yaklaşım İlişkin Hususlar

Standart yaklaşım ve bileşenleri

MADDE 4- (1) Operasyonel risk sermaye yükümlülüğü standart yaklaşıma göre hesaplanır. Operasyonel riske esas tutar, operasyonel risk sermaye yükümlülüğünün on iki buçuk katına eşittir.

(2) Operasyonel risk sermaye yükümlülüğü İGB ve İKÇ çarpılarak ara dönemler ve yıl sonu itibarıyla hesaplanır.

(3) İGB, aşağıdaki tabloda gösterilen her bir gruba karşılık gelen İG aralık tutarının ilgili marjinal katsayı ile çarpılması yoluyla hesaplanır. Aşağıdaki tabloda yer alan İG aralık eşik değerlerini değiştirmeye Kurul yetkilidir. Bankanın İGB büyüklüğü, denk düştüğü gruba ve varsa önceki gruba karşılık gelen İG tutarlarının ilgili İG marjinal katsayısı ile çarpımı sonucu bulunan tutarların toplamından oluşur.

İG aralıkları ve marjinal katsayılar		
Grup	İG aralık (milyar Türk lirası)	İG marjinal katsayı (%)
1	≤ 30	12
2	$30 < \text{İG} \leq 900$	15
3	> 900	18

(4) İG; FKTB, HB ve FB'nin toplamından oluşur. İG bileşenlerinin tanımları EK-1'de yer almaktadır.

(5) FKTB, HB ve FB, aşağıdaki formüller kullanılarak ilgili hesaplama dönemi sonu verisi üzerinden son üç yılın ortalaması alınarak hesaplanır. Formüllerde bir terimin üzerindeki çizgi, ilgili kalemlerin ara dönemler ve yıl sonu verisi üzerinden üç yıllık ortalaması alınarak hesaplandığını gösterir. Mutlak değerler her yıl için ayrı ayrı hesaplanır. Yıl bazında yapılan hesaplamalardan sonra üç yıllık ortalamalar alınır.

$$\text{FKTB} = \min(\overline{\text{mutlak değer}(\text{faiz gelirleri} - \text{faiz giderleri})}, 0,0225 \times \overline{\text{faiz getirili varlıklar}}) + \overline{\text{temettü gelirleri}}$$

$$\text{HB} = \text{maks}(\overline{\text{diğer faaliyet gelirleri}}, \overline{\text{diğer faaliyet giderleri}}) + \text{maks}(\overline{\text{ücret ve komisyon gelirleri}}, \overline{\text{ücret ve komisyon giderleri}})$$

$$\text{FB} = \overline{\text{mutlak değer}(\text{alım satım hesapları net kar/zararı})} + \overline{\text{mutlak değer}(\text{bankacılık hesapları net kar/zararı})}$$

(6) İKÇ aşağıdaki formül ile hesaplanır.

$$\text{İKÇ} = \ln(\exp(1) - 1 + (\text{KB}/\text{İGB})^{0,8})$$

a) Formülde yer alan KB, önceki on yıl boyunca maruz kalınan ortalama yıllık operasyonel risk kayıp tutarının on beş katına eşittir.

b) KB ve İGB'nin birbirine eşit olduğu durumlarda İKÇ bire eşittir. Bu durumda, bir bankanın içsel kayıpları operasyonel risk sermaye yükümlülüğü hesaplamasını etkilemez. KB'nin İGB'den büyük olduğu durumlarda, İKÇ birden büyüktür. Bu durumda bir bankanın içsel kayıplarının hesaplama metodolojisine dâhil edilmesi nedeniyle daha yüksek operasyonel

risk sermaye yükümlülüğü hesaplaması gerekir. KB'nin İGB'den düşük olduğu durumlarda, İKÇ birden küçüktür. Bu durumda bir bankanın, içsel kayıplarının hesaplama metodolojisine dâhil edilmesi nedeniyle daha düşük operasyonel risk sermaye yükümlülüğü hesaplaması gerekir.

(7) KB'deki ortalama kayıplar, 6 ilâ 10 uncu maddelerde yer alan niteliksel gereklilikleri taşıyan on yıllık içsel kayıp verisine dayalı olarak hesaplanır. Niteliksel gereklilikleri taşıyan on yıllık içsel kayıp verisi bulunmayan bankalar, KB hesaplamak için beş yıldan az olmamak kaydıyla tüm verisini kullanır. Niteliksel gereklilikleri taşıyan beş yıllık kayıp verisi bulunmayan bankalar ise operasyonel risk sermaye yükümlülüğünü yalnızca İGB'ye dayalı olarak hesaplar.

(8) İKÇ'nin birden büyük olması ve kayıpların banka tarafından maruz kalınan operasyonel riski temsil etmesi halinde, Kurul bir bankanın beş yıldan daha az süreli kayıp verisi kullanarak operasyonel risk sermaye yükümlülüğü hesaplamasına karar vermeye yetkilidir.

(9) Grup 1'deki bankalar için, İKÇ bire ve operasyonel risk sermaye yükümlülüğü İGB'ye eşittir.

(10) Kurul, tüm bankalar için İKÇ değerini bire eşitlemeye veya grup bazında asgari İKÇ değeri belirlemeye yetkilidir. Bu durum, XX/XX/20XX tarihli ve XXXXX sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bankalarca Risk Yönetimine İlişkin Kamuya Yapılacak Açıklamalar Hakkında Tebliğ çerçevesinde yapılacak açıklama gerekliliklerini ortadan kaldırmaz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Standart Yaklaşım Kapsamında Kayıp Verisine ve Kullanımına İlişkin Hükümler

Kayıp verisinin kullanımına ilişkin asgari koşullar

MADDE 5- (1) İG değeri 4 üncü maddenin üçüncü fıkrasında yer alan tabloda Grup 2 veya Grup 3'e karşılık gelen ve 6 ilâ 10 uncu maddelerde yer alan koşulları sağlayan bankaların, operasyonel risk sermaye yükümlülüğü hesaplamalarında içsel kayıp verisini kullanmaları gerekir.

(2) 6 ilâ 10 uncu maddelerde yer alan koşulları sağlamayan bankaların içsel kayıp verisi, operasyonel risk sermaye yükümlülüğü hesaplamasından hariç tutulur. Bu bankaların operasyonel risk sermaye yükümlülüğünün en az İGB tutarında olması gerekir. Kurul, bu durumlarda birden büyük İKÇ uygulanmasını talep etmeye yetkilidir. 6 ilâ 10 uncu maddelerde yer alan koşulların sağlanmaması nedeniyle içsel kayıp verisinin hariç tutulması ve herhangi bir çarpanın uygulanması yoluna gidilmesi halinde bu durum, Bankalarca Risk Yönetimine İlişkin Kamuya Yapılacak Açıklamalar Hakkında Tebliğe uygun olarak açıklanır.

Kayıp verisinin tanımlanması, toplanması ve işlenmesine ilişkin genel kriterler

MADDE 6- (1) Operasyonel risk sermaye yükümlülüğü hesaplaması için içsel kayıp verisi uygun şekilde tanımlanır, toplanır ve işlenir. KB kullanımına ilişkin genel kriterler aşağıda yer almaktadır:

a) Operasyonel risk sermaye yükümlülüğü hesaplaması için kullanılan içsel kayıp verisi, istisnalar dışında on yıllık bir gözlem dönemine dayanır.

b) İçsel kayıp verisinin, bir bankanın mevcut ticari faaliyetleri, teknolojik süreçleri ve risk yönetimi prosedürleriyle bağlantılı olması gerekir. Banka, içsel kayıp verisinin tanımlanması, toplanması ve işlenmesi için yazılı prosedürleri ve süreçleri oluşturur. Bu prosedür ve süreçler, operasyonel risk sermaye yükümlülüğü hesaplamasında kayıp verisi kullanılmadan önce validasyona tabi tutulur ve iç ve/veya bağımsız denetim fonksiyonları tarafından düzenli olarak incelenir.

c) Banka, içsel kayıp verisini EK-2'de yer alan birinci ve ikinci seviye kayıp olayı türleriyle eşleştirir, belgeler ve denetime hazır tutar. Banka, kayıpları belirtilen olay türlerine tahsis etmek için kullandığı kriterleri de belgeler. İklimle bağlantılı finansal risklerden kaynaklanan kayıplar, EK-2'de yer alan ilgili kayıp olayı türünde ayrıca işaretlenerek gösterilir.

ç) Bankanın içsel kayıp verisi tutar sınırı olmaksızın kapsamlı olarak hazırlanır ve tüm coğrafi konumlardaki tüm faaliyetleri ve riskleri kapsar. Ortalama yıllık kayıpların hesaplanmasına, yirmi bin Euro karşılığı Türk lirası üzerinde olan kayıp olayları dâhil edilir. Türk lirası karşılıkların hesaplanmasında kayıp olaylarının hesaplamaya dâhil edildiği dönem sonu Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Euro döviz alış kuru esas alınır. Kayıp veri seti hazırlanırken aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

1) Dışarıdan temin edilen hizmetlerden kaynaklanan ve finansal sonuçlarından bankanın sorumlu olduğu olaylar operasyonel kayıp olarak veri setine dâhil edilir. Bankanın dışarıdan hizmet aldığı kuruluşlar tarafından tazmin edilen kayıplar operasyonel kayıp veri setine dâhil edilmez.

2) Bankanın yurt dışında kurulu bağlı ortaklıklarından kaynaklanan zararın Türk lirasına çevrilmesinde ilgili dönem finansal tablolarında kullanılan döviz kuru kullanılır.

3) Kayıp olaylarının etkileri ya da bu kayıp olaylarından kaynaklanan zararın kısmen veya tamamen giderilmesi gibi birden fazla muhasebe etkisi ile sonuçlanan operasyonel kayıp olaylarının KB hesaplama veri setine dâhil edilmesinde, veri setinde yer alan her bir operasyonel kayıp olayının etkisinin toplanması ile bu kayıp olaylarından kaynaklanan zararın kısmen veya tamamen giderilmesine yönelik tahsilatların düşülmesi sonucunda bulunan birikimli net kayıp tutarı dikkate alınır. Banka, kayıp olayının etkilerinin veri setine dâhil edilmesinde etkilerin muhasebeleştirilme tarihini dikkate alır.

d) Banka, brüt zarar tutarına ilişkin olarak mümkün olması halinde, olayın meydana geliş tarihini, bankanın olayı fark ettiği tarihi, kayıp olayının bankanın kâr veya zarar hesaplarına kaydedilecek şekilde zarar yazılarak ya da karşılık ayrılarak muhasebeleştirildiği tarihi operasyonel riske ilişkin referans tarih bilgileri olarak toplar. Banka, kayıp olayının sebeplerini açıklayıcı bilgiler dâhil, brüt zarar tutarının kısmen veya tamamen giderilmesine yönelik tahsilatlara ilişkin bilgileri toplar. Zararın kısmen veya tamamen giderilmesine yönelik tahsilatlar, kayıp olayından farklı bir tarihte banka personelinin, müşterilerinden veya üçüncü taraflardan kayıp olayı ile ilişkili olarak elde edilir. Operasyonel kayıplardan kaynaklı kurumlar vergisi yükümlülüğündeki indirimler dâhil vergi etkileri, operasyonel riskin hesaplanması kapsamında tahsilat olarak kabul edilmez. Banka, açıklayıcı bilgilerin detay seviyesinin brüt zararın büyüklüğü ile orantılı olmasını sağlar.

e) Kredi riski ile ilişkili ve kredi riskine esas tutarda dikkate alınan operasyonel kayıp olayları kayıp veri seti içinde yer almaz. Kredi riski ile ilişkili fakat kredi riskine esas tutarda dikkate alınmayan operasyonel kayıp olayları kayıp veri seti içinde yer alır.

f) Sermaye yükümlülüğü hesaplamasında piyasa riski ile ilişkili operasyonel risk kayıp olayları, kayıp veri seti içinde yer alır.

g) Banka, kayıp veri setinin doğruluğu ve kapsayıcılığını bağımsız biçimde gözden geçirecek süreçler oluşturur.

Kayıp verisinin tanımlanması, toplanması ve işlenmesine ilişkin özel kriterler

MADDE 7- (1) Banka, kayıp veri setini, brüt zarar tanımı, referans tarihi ve gruplandırılmış zararlarını da içeren yazılı politika ve prosedürler çerçevesinde oluşturur.

(2) Banka, tüm operasyonel kayıp olayları için brüt zarar tutarları ile zararın kısmen veya tamamen giderilmesine yönelik sigorta ve sigorta dışı tahsilatları belirler. Banka, kayıp veri setinde sigorta tahsilatları dâhil olmak üzere net zararları kullanır. Net zararlar için alınan ödemelere ilişkin bilgileri belgelendirir ve denetime hazır bulundurur.

(3) Aşağıdaki kalemler kayıp veri setinin brüt zarar hesaplamasına dâhil edilir:

a) Bankanın operasyonel risk olayından kaynaklanan, kâr veya zarar hesaplarına etki eden değer düşüklükleri dâhil doğrudan zararlar ve değer azaltımları.

b) Operasyonel kayıp olayından önce geçerli olan durumun yeniden sağlanması için yapılan onarım veya değiştirme maliyetleri ile üçüncü taraflara ödenen ücretler ve yasal giderleri de kapsayan operasyonel kayıp olayıyla doğrudan bağlantılı dış giderler dâhil olmak üzere katlanılan maliyetler.

c) Olası operasyonel kayıp etkisine karşı kâr veya zararda muhasebeleştirilen karşılıklar.

ç) Beklenen zarar kaleminin büyüklüğü ve yaşı ile orantılı bir süre içinde kayıp veri setine dâhil edilmesi kaydıyla, operasyonel risk olaylarından kaynaklanan ve kesin finansal etkisi olmasına rağmen geçici hesaplarda muhasebeleştirilen ve henüz kâr veya zarara yansıtılmayan 6 ncı maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde belirtilen tutarı aşan beklenen zararlar.

d) Önceki finansal hesap dönemlerine ait nakit akışlarını veya finansal tabloları olumsuz etkileyen, birden fazla finansal hesap dönemine yayılan ve yasal riske yol açan operasyonel risk olayları nedeniyle bir finansal hesap döneminde kaydedilen 6 ncı maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde belirtilen tutarı aşan zararlar.

(4) Üçüncü fıkranın (b) bendi uygulamasında, bankanın bir varlığının hasar görmesi veya tahrip olması halinde, ilave dolaylı zararlar saklı kalmak kaydıyla, varlığın değeriyle ilgili azalışlar ile onarım veya değiştirme maliyetleri bankanın hasarı karşılama veya tahribatı giderme yöntemine bağlıdır. Bankanın bir varlığının hasar görmesi veya tahrip olması halinde operasyonel kayıp tutarı hesaplanırken aşağıdaki yöntemler dikkate alınır:

a) Banka varlığının hasar görmesi veya tahrip olması ve bankanın bu varlığı değiştirmemesi veya onarmaması durumunda, operasyonel kayıp tutarı, varlığın defter değerindeki azalış ile kalan temizleme veya elden çıkarma maliyetlerinin toplamıdır.

b) Banka varlığının hasar görmesi veya tahrip olması ve bankanın bu varlığı değiştirmesi veya tamamen onarması durumunda, operasyonel kayıp tutarı, onarım veya değiştirme maliyetleri ile kalan temizleme veya elden çıkarma maliyetlerinin toplamıdır.

c) Banka varlığının hasar görmesi ve bankanın bu varlığı kısmen onarması durumunda, operasyonel kayıp tutarı, onarım maliyetleri ve onarım sonucunda operasyonel kayıp olayı öncesindeki duruma kıyasla varlığın defter değerindeki azalış ile kalan temizleme veya elden çıkarma maliyetlerinin toplamıdır.

(5) Aşağıdaki kalemler kayıp veri setinin brüt zarar hesaplamasına dâhil edilmez:

a) Maddi duran varlıklara ilişkin genel bakım maliyetleri.

b) Operasyonel risk kaynaklı kayıplar sonrasında iş sürecinin iyileştirilmesi amacıyla yapılan iyileştirme, güncelleme, risk değerlendirme ve geliştirme harcamaları.

c) Sigorta primleri.

(6) Banka, kayıp veri seti oluştururken işlemin muhasebeleştirilme tarihini dikkate alır. Hukuki olaylardan kaynaklanan zararlarda muhasebeleştirilme tarihi, olası zararlar için karşılıkların ayrıldığı tarihtir. Banka, hukuki olaylara ilişkin zararların kayıp veri setine dâhil edilmesinde olayın muhasebeleştirilme tarihinden geç olmayan bir tarihi kullanır.

(7) Ortak bir olayın tetiklediği operasyonel risk olayı ya da zaman içerisindeki ilgili başka operasyonel risk olaylarından kaynaklanan ve süresi boyunca hesaplara kaydedilen zararlar, muhasebeleştirildikleri döneme uygun olarak kayıp veri setine dâhil edilir. Bu zararlar, bankanın kayıp veri setine tek bir operasyonel kayıp olayı olarak kaydedilir. Banka, çoklu kayba yol açan operasyonel kayıp olaylarının gruplandırılmasına ilişkin kriterleri detaylı olarak belirleyen politikalar ile bu politikaların banka genelinde anlaşılmasına, politikaların etkili bir şekilde uygulanması için iş kolları arasında kayıp olayı verisinin uygun olarak paylaşılmasına ve politikalara uyumun düzenli ve bağımsız bir şekilde değerlendirilmesi için yeterli kontrol noktalarının tesis edilmesine yönelik süreçler oluşturur.

Kayıpların kayıp bileşeninden hariç tutulması

MADDE 8- (1) Banka, risk profiliyle bağlantısı kalmayan belirli operasyonel kayıp olaylarını Kurumdan onay almak suretiyle KB hesaplamasından hariç tutabilir. Operasyonel kayıp olaylarının hariç tutulması sağlam gerekçelerle desteklenir ve istisnai olarak gerçekleşebilir. Kurum, operasyonel kayıp olaylarının banka risk profiliyle ilişkisini değerlendirirken, kayıp olaylarının nedeninin bankanın diğer operasyonel faaliyetlerinde de ortaya çıkıp çıkmayacağını dikkate alır. Kurum, banka tarafından yapılan analizlerde hariç tutulan kayıpların bankanın devam eden faaliyetleri ya da mevcut ürünleri ile ilgisinin bulunmadığının, benzer veya artık yasal risk kalmadığının kanıtlanmasını bekler.

(2) Banka, hariç tutmanın etkisini, operasyonel risk sermaye yükümlülüğü KB hesaplamasına Kurumun onayından hemen sonra yansıtır. Banka, revize edilmiş operasyonel riske esas tutarı, hariç tutma sonrası toplam risk ağırlıklı varlıkların ilk güncellemesinde Kuruma raporlar.

(3) Gösterge referans oranlarının yeniden düzenlenmesi kapsamında gündeme gelen operasyonel risk kayıpları, operasyonel risk sermaye yükümlülüğü hesaplamasında hariç tutulma kriterlerini karşılamaz.

(4) Banka, kayıp veri setindeki KB hesaplamasına esas ortalama kayıplarının yüzde beşinden fazlası tutarındaki ve en az üç yıl boyunca bankanın operasyonel risk kayıp veri setinde yer almış olan kayıp olayları için Kurumdan KB hesaplamasından hariç tutma talebinde bulunabilir. Durdurulan faaliyetlerle ilgili kayıplar, üç yıllık asgari sınırlamaya tabi değildir.

(5) Toplam kayıp tutarı ve kayıp bileşeninden hariç tutulanların sayısı, Bankalarca Risk Yönetimine İlişkin Kamuya Yapılacak Açıklamalar Hakkında Tebliğ hükümlerine uygun olarak açıklanır.

Durdurulan faaliyetlerin İG'den hariç tutulması

MADDE 9- (1) Banka, durdurulan faaliyetleri İG hesaplamasından hariç tutmak için Kuruma başvurabilir. Bu tür hariç tutmalar, Bankalarca Risk Yönetimine İlişkin Kamuya Yapılacak Açıklamalar Hakkında Tebliğ hükümlerine uygun olarak açıklanır.

(2) Durdurulan faaliyetler, Kurum onayından hemen sonra İG hesaplamasından çıkarılır. Revize edilmiş operasyonel riske esas tutar, hariç tutma sonrası toplam risk ağırlıklı varlıkların ilk güncellemesinde raporlanır.

Birleşme veya devirle ilgili zararların ve İG kalemlerinin dâhil edilmesi

MADDE 10- (1) Operasyonel risk sermaye yükümlülüğü hesaplamak için kullanılan kayıpların ve İG kalemlerinin kapsamı, standart yaklaşıma göre hesaplamadan önceki dönemde birleşen veya devralınan kuruluşları içerir.

(2) Birleşen veya devralınan kuruluşlardan kaynaklanan kayıplar ve İG kalemleri, birleşme veya devralmadan hemen sonra operasyonel risk sermaye yükümlülüğü hesaplamasına dâhil edilir. Bankalar revize edilmiş operasyonel riske esas tutarı, birleşme veya devralma sonrası toplam risk ağırlıklı varlıkların ilk güncellemesinde Kuruma raporlar.

Kamuya açıklama

MADDE 11- (1) İKÇ'yi bire eşitlemeye yetkili bankalar da dâhil İG'si otuz milyar Türk lirasından büyük olan veya operasyonel risk sermayesi hesaplamasında içsel kayıp verisini kullanan bankalar, İKÇ hesaplama penceresinde on yılın her biri için yıllık zarar verisini Bankalarca Risk Yönetimine İlişkin Kamuya Yapılacak Açıklamalar Hakkında Tebliğ hükümlerine uygun olarak açıklar. Kayıp verisi, zararın kısmen veya tamamen giderilmesine yönelik tahsilatlar hariç olmak üzere, kayıplar hariç tutulmadan önce ve sonra raporlanır. İG alt kalemlerinin her biri İG bileşeni hesaplama penceresinin üç yılı için açıklanır.

Standart yaklaşımın konsolide bazda uygulanması

MADDE 12- (1) Standart yaklaşım hesaplamalarında konsolide düzeyde tüm grup içi gelir ve giderleri netleştiren konsolide İG tutarları kullanılır. Bir ana ortaklığın bağlı ortaklığı konumunda bulunan bankaların hesaplamalarında, söz konusu alt seviyede konsolide edilen bankalar için olan İG tutarları kullanılır. Bağlı ortaklık düzeyindeki hesaplamalarda, bağlı ortaklığın İG tutarları kullanılır.

(2) Bir ana ortaklığın bağlı ortaklığı konumunda bulunan bankaların İG tutarları 4 üncü maddenin üçüncü fıkrasındaki tabloda yer alan Grup 2'ye karşılık gelen tutara ulaştığında, bu bankaların standart yaklaşım hesaplamalarında kayıp verisini kullanmaları gerekir. Bir ana ortaklığın bağlı ortaklığı konumunda bulunan bankalar standart yaklaşım hesaplamalarında yalnızca kendi gerçekleşen zararlarını kullanır.

(3) Bir bankaya ait 4 üncü maddenin üçüncü fıkrasındaki tablodaki Grup 2 veya Grup 3'te yer alan bir bağlı ortaklık bankanın KB kullanımı için niteliksel standartları karşılamaması durumunda, bu bağlı ortaklık banka, İGB'nin yüzde yüzünü uygulayarak operasyonel risk sermaye yükümlülüğü hesaplar. Kurum, bu durumda bağlı ortaklık bankanın birden büyük bir İKÇ uygulamasını talep etmeye yetkilidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yürürlükten kaldırılan tebliğ

MADDE 13- (1) 6/9/2014 tarihli ve 29111 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Operasyonel Riske Esas Tutarın İleri Ölçüm Yaklaşımı ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 14- (1) Bu Tebliğ 1/1/2025 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 15- (1) Bu Tebliğ hükümlerini Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Başkanı yürütür.

İş Göstergesi Bileşenleri Tanımları

Bileşen	Gelir tablosu (kâr/zarar tablosu) veya bilanço (finansal durum tablosu) kalemleri	Tanım	Belirli alt kalemler
Faiz/kâr payı, kiralama ve temettü bileşeni	Faiz/kâr payı gelirleri	Tüm finansal varlıklardan elde edilen faiz/kâr payı gelirleri ve diğer faiz/kâr payı gelirleri (finansal ve faaliyet kiralamalarından elde edilen faiz/kâr payı gelirleri ve kiralanan varlıklardan elde edilen kârlar dâhil)	- Gerçeğe uygun değer farkı diğer kapsamlı gelire yansıtılanlardan, gerçeğe uygun değer farkı kâr zarara yansıtılanlardan, itfa edilmiş maliyetiyle ölçülen varlıklardan, finansal kiralamalardan ve faaliyet kiralamalarından elde edilen faiz/kâr payı gelirleri - Riskten korunma amaçlı türev araçlardan elde edilen faiz/kâr payı gelirleri - Diğer faiz/kâr payı gelirleri - Kiralanan varlıklardan elde edilen kârlar
	Faiz/kâr payı giderleri	Tüm finansal yükümlülüklerden kaynaklanan faiz/kâr payı giderleri ve diğer faiz/kâr payı giderleri (finansal ve faaliyet kiralamalarından kaynaklanan faiz/kâr payı giderleri ile faaliyet kiralaması yapılan varlıkların amortismanı ve değer düşüklüğü ve kayıpları dâhil)	- Mevduat/katılım fonu, ihraç edilen menkul kıymetler ile finansal ve faaliyet kiralamalarından kaynaklanan faiz/kâr payı giderleri - Riskten korunma amaçlı türev araçlardan kaynaklanan faiz/kâr payı giderleri - Diğer faiz/kâr payı giderleri - Kiralanan varlıklardan zararlar - Faaliyet kiralaması yapılan varlıkların amortismanı ve değer düşüklüğü
	Faiz/kâr payı getirili varlıklar (Bilanço kalemi)	Toplam brüt krediler, avanslar, faiz/kâr payı getirili menkul kıymetler ve kiralama varlıklarının ilgili yıl sonu tutarı	

	Temettü geliri	Konsolide edilmeyen bağı ortaklıklar, iştirakler ve iş ortaklıkları dâhil, bankanın finansal tablolarında konsolide edilmeyen hisse senedi ve fon yatırımlarından elde edilen temettü gelirleri	
Hizmetler bileşeni	Ücret ve komisyon geliri	Danışmanlık ve hizmet sağlanmasından elde edilen gelirler (finansal hizmet sağlayıcısı olarak banka tarafından elde edilen gelirler dâhil)	Ücret ve komisyon gelirleri: • Menkul kıymetler (İhraç, müşteriler adına emirlerin oluşturulması, alınması, iletilmesi, yerine getirilmesi) • Takas ve mahsuplaşma; varlık yönetimi, saklama, güvene dayanan işlemler, ödeme hizmetleri, yapılandırılmış finans, menkul kıymetleştirme işlemleri, kredi taahhütleri ve verilen garantiler ve yurt dışı ile işlemler
	Ücret ve komisyon giderleri	Danışmanlık ve hizmet almak için ödenen masraflar. Finansal hizmetlerin sağlanması için banka tarafından ödenen dış kaynak kullanım ücretlerini içerir, ancak finansal olmayan hizmetler için ödenen ücretleri içermez (lojistik, bilgi teknolojileri, insan kaynakları gibi)	Ücret ve komisyon giderleri: • Takas ve mahsuplaşma, saklama, menkul kıymetleştirme, kredi taahhütleri ve verilen garantiler ve yurt dışı ile işlemler
	Diğer faaliyet gelirleri	Diğer İG kalemlerine dâhil edilmeyen ancak benzer yapıdaki olağan bankacılık faaliyetlerinden elde edilen gelirler (faaliyet kiralaması gelirleri hariç)	• Yatırım amaçlı gayrimenkullerden elde edilen kira gelirleri • Durdurulan faaliyetler tanımına uymayan satış amaçlı elde tutulan olarak sınıflandırılmış duran varlıklardan veya elden çıkarılacak varlık gruplarından elde edilen kazançlar (Türkiye Finansal Raporlama Standardı 5 - Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler – Paragraf 37)

	Diğer faaliyet giderleri	Diğer İG kalemlerine dâhil edilmeyen ancak benzer yapıdaki olağan bankacılık faaliyetlerinden ve operasyonel kayıp olaylarından kaynaklanan gider ve zararlar (faaliyet kiralaması giderleri hariç)	• Durdurulan faaliyetler tanımına uymayan satış amaçlı elde tutulan olarak sınıflandırılmış duran varlıklardan veya elden çıkarılacak varlık gruplarından kaynaklanan kayıplar (Türkiye Finansal Raporlama Standardı 5 - Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler -Paragraf 37) • Operasyonel kayıp olaylarından kaynaklanan ve önceki yıllarda karşılık ayrılmamış olan kayıplar (cezalar, yaptırımlar, ihtilaflardan kaynaklanan zararlar, zarar gören varlıkların yenileme maliyeti gibi) • Operasyonel kayıp olayları için ayrılan karşılık giderleri
Finansal bileşen	Alım satım hesaplarından kaynaklanan net kâr/ zarar	• Alım satım amaçlı varlık ve yükümlülüklerden kaynaklanan net kâr/zarar (türev ürünler, borçlanma araçları, sermayede payı temsil eden menkul değerler, kredi ve avanslar, kısa pozisyonlar, diğer varlık ve yükümlülükler) • Riskten korunma muhasebesinden kaynaklanan net kâr/zarar • Net kambiyo kâr/zararı	
	Bankacılık hesaplarından kaynaklanan net kâr/zarar	• Gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan finansal varlık ve yükümlülüklerden kaynaklanan net kâr/zarar • Gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılmayan finansal varlık ve yükümlülüklerden (kredi ve avanslar, gerçeğe uygun değer farkı diğer kapsamlı gelire yansıtılan finansal varlıklar, itfa edilmiş maliyetiyle ölçülen finansal varlık ve yükümlülükler) kaynaklanan gerçekleşmiş kazanç/kayıp • Riskten korunma muhasebesinden kaynaklanan net kâr/zarar • Net kambiyo kâr/zararı	
Aşağıdaki kâr ve zarar kalemleri İG'nin hiçbir kalemine dâhil edilmez: (1) Aracılık işlemlerinden elde edilenler hariç olmak üzere sigorta veya reasürans işlemlerinden kaynaklanan gelir ve giderler.			

- (2) Satın alınan sigorta veya reasürans poliçelerinden elde edilen gelirler ve ödenen primler.
- (3) Personel giderleri, finansal olmayan hizmetler için ödenen dış kaynak kullanım giderleri de dâhil olmak üzere yönetim giderleri. (lojistik, insan kaynakları, bilgi teknolojileri, altyapı, telefon, ulaşım, ofis malzemeleri, posta gibi)
- (4) Müşterilere borç olarak yüklenen vergiler gibi müşteriler adına yapılan ödemeler de dâhil olmak üzere tahsil edilen yönetim giderleri.
- (5) Duran varlıklar ve diğer bina giderleri. (operasyonel kayıp olaylarından kaynaklananlar hariç)
- (6) Maddi ve maddi olmayan duran varlıkların amortismanı. (finansal kiralama ve faaliyet kiralaması giderlerine dâhil edilmesi gereken faaliyet kiralaması varlıklarının amortismanı hariç)
- (7) Operasyonel kayıp olayları ile ilgili olanlar hariç olmak üzere ayrılan karşılıklar ve ayrılan karşılıkların iptali. (emekli maaşları, verilen taahhüt ve garantilere ilişkinler gibi)
- (8) Talep üzerine geri ödenen sermaye payı giderleri.
- (9) Değer düşüklüğü ve değer düşüklüğü iptali (finansal varlıklara, finansal olmayan varlıklara, bağlı ortaklıklara, iş ortaklıklarına ve iştiraklere yapılan yatırımlara ilişkin olanlar gibi)
- (10) Kâr veya zarara yansıtılan şerefîye değer değişikliği.
- (11) Kurumlar vergisi. (kâr üzerinden hesaplanan ve cari ve ertelenmiş vergileri içeren vergi)

Detaylı Kayıp Olayı Türlerine İlişkin Sınıflandırma

Birinci seviye	Tanım	İkinci seviye	Üçüncü seviye (faaliyet örnekleri)
1) Banka içi suistimal	Banka içerisinden en az bir kişinin iştirak ettiği; ayrımcılık eylemleri hariç, dolandırma, zimmete geçirme ya da ilgili yönetmelikleri, kanunları veya banka politikasını ihlâl etme gibi eylemlerden kaynaklanan kayıplar.	Yetkisiz işlem	Raporlanmayan işlemler (kasten) Yetkisiz işlem tipleri (parasal kayba yol açan işlem) Pozisyonların yanlış beyan edilmesi (kasten)
		Hırsızlık ve suistimal	Suistimal/kredi suistimali/karşılıksız mevduatlar Hırsızlık/haraç/zimmet/soygun Varlıkların zimmete geçirilmesi Varlıkların tahrip edilmesi Evrakta sahtecilik Karşılıksız çek yazma Kaçakçılık Hesabı ele geçirme/başkasının kimliğine bürünme vb. Vergi kanunlarına aykırılık/vergi kaçırma Rüşvet/gayriresmi komisyonlar İçeriden öğrenenlerin ticareti (firma hesabına yapılmayanlar)
2) Banka dışı suistimal	Bir üçüncü tarafın gerçekleştirdiği; dolandırma, zimmete geçirme ya da ilgili kanunları ihlâl etme gibi eylemlerden kaynaklanan kayıplar.	Hırsızlık ve suistimal	Hırsızlık/soygun Sahtecilik Karşılıksız çek yazma
		Sistem güvenliği	Bilgisayar korsanlığı hasarı Bilgi hırsızlığı (parasal kayba yol açan faaliyetler)
3) Çalışma uygulamaları ve işyeri güvenliği	Sosyal güvenlik ve iş güvenliği kanunları veya sözleşmelerine aykırı	Çalışan ilişkileri	Ücretlendirme, sosyal haklar ve iş akdinin feshiyle ilgili konular Örgütlü çalışan faaliyeti (grev gibi)

	eylemler, bedensel yaralanma tazminat taleplerinin ödenmesi veya ayrımcılık eylemlerinden kaynaklanan kayıplar	İşyeri güvenliği	Genel sorumluluk (kayma ve düşme gibi) Çalışanların sağlığı ve güvenliği ile ilgili faaliyetler Çalışan tazminatları
		Ayrımcılık	Tüm ayrımcılık türleri
4) Müşteriler, ürünler ve iş uygulamaları	Belirli müşterilere karşı üstlenilen mesleki yükümlülüklerin (güvene dayanan ilişkiden doğan görevler ve uygunluk koşulları da dâhil) bilmeden veya ihmal sonucunda yerine getirilmemesinden ya da bir ürünün niteliği veya tasarımından kaynaklanan kayıplar	Uygunluk, açıklama ve güvene dayanan ilişkiden doğan görevler	Güvene dayanan ilişki ihlalleri/ilke ve talimat ihlalleri Uygunluk/açıklama sorunları (müşterini tanı gibi) Bireysel müşteri açıklama ihlalleri Özel hayatın gizliliğinin ihlali Agresif satışlar Hesapları şişirmek Gizli bilgilerin kötüye kullanılması Kredi verenin sorumluluk ihlali
		Usulsüz iş veya piyasa uygulamaları	Anti-tröst Usulsüz ticaret/piyasa uygulamaları Piyasa manipülasyonu İçeriden öğrenenlerin ticareti (firma hesabına) İzinsiz/ruhsatsız faaliyet Kara para aklama
		Ürün kusurları	Ürün ayıpları (yetkisiz gibi) Model hataları
		Müşterinin seçimi, sponsorluk ve risk	Müşterinin ilke ve talimatlara göre araştırılmaması Müşteri risk limitlerinin aşılması
		Danışmanlık faaliyetleri	Danışmanlık faaliyetlerinin performansına ilişkin anlaşmazlıklar
5) Fiziksel varlıklarda meydana gelen hasarlar	Doğal afet veya diğer olaylar nedeniyle fiziksel varlıkların kullanılamaz hale	Afetler ve diğer olaylar	Doğal afet zararları Dış kaynaklardan (insanlardan kaynaklı) meydana gelen zararlar (terörizm, vandalizm)

	gelmesinden veya hasar görmesinden kaynaklanan kayıplar		
6) İş kesintisi ve sistem arızaları	İş kesintisi veya sistem arızalarından kaynaklanan kayıplar	Sistemler	Donanım Yazılım Telekomünikasyon Hizmet sunumunu aksatan altyapı (elektrik gibi) kesintileri / aksamaları
7) Uygulama, teslim ve süreç yönetimi	İşlemleri sisteme hatalı işlemekten veya hatalı süreç yönetiminden, ticari karşı taraflar ve mal ve hizmet alımlarından kaynaklanan kayıplar	İşlemlerin kaydedilmesi, uygulanması ve saklanması	İletişimde hata Verinin girişi, saklanması veya yüklenmesi hatası Kaçırılan son teslim tarihi veya yerine getirilmeyen sorumluluk Modelin/sistemin hatalı işletilmesi Muhasebe hatası/ kuruluşları ilişkilendirme hatası Diğer görevlerde kötü performans Teslim hatası Teminat yönetimi hatası Referans verilerin saklanması
		İzleme ve raporlama	Zorunlu raporlama yükümlülüğünün yerine getirilmemesi Hatalı dış raporlama sonucu uğranılan zarar
		Müşteri kabulü ve dokümantasyonu	Eksik müşteri izni/feragatnamesi Yasal dokümanların olmaması/tamamlanmamış olması
		Müşteri hesabının yönetimi	Hesaplara onaysız erişim verilmesi Hatalı müşteri kayıtları sonucu uğranılan zarar Müşteri varlıklarının ihmalkârlıkla kaybedilmesi veya zarara uğraması

		Ticari karşı taraflar	Müşteri olmayan karşı tarafın yükümlülüklerini yerine getirmemesi Müşteri olmayan karşı taraflarla çeşitli uyuşmazlıklar
		Satıcılar ve tedarikçiler	Dış kaynak kullanımı Satıcılarla anlaşmazlıklar

GENEL GEREKÇE

Bilindiği üzere, ülkemiz bankacılık alanında politikaların geliştirilmesi ve uygulamada daha iyi bir koordinasyonun sağlanması amacıyla, üye ülkelerin bankacılık otoriteleri arasında işbirliğini sağlayacak bir platform olarak oluşturulan Basel Bankacılık Denetim Komitesinin (Basel Komite) üyesi olup, G-20 düzeyinde Basel Komite tarafından yayımlanan standartlara uyum taahhüdü bulunmaktadır.

Bu kapsamda, Kurumumuz 2009 yılından itibaren Basel Komitenin çalışmalarına aktif şekilde katılım sağlamakta ve Basel Komite tarafından yayımlanan standartlar mevzuatımıza yansıtılmaktadır. Bu minvalde, 2008 küresel finansal krizinin ardından Basel Komite tarafından bankacılık sistemlerinin daha sağlıklı bir yapıya dönüştürülmesi amacıyla 2010 yılında yayımlanan Basel III uzlaşısına yönelik olarak özkaynak, sermaye yeterliliği, likidite, kaldıraç ve sermaye tamponlarına ilişkin Kurumumuz düzenlemeleri hazırlanarak Avrupa Birliği uygulaması ile eş anlı olarak yürürlüğe girmiştir.

Öte yandan, Basel Komite küresel finansal kriz sonrası süreçte de bankaların sermaye yeterliliği hesaplamalarına ilişkin çalışmalarını sürdürmüş ve Aralık 2017 tarihinde “Basel III: Finalising Post Crisis Reforms” dokümanını yayımlamıştır. Bahse konu dokümanda yer alan standartlar, Basel III uzlaşısını tamamlayıcı mahiyette olup, nihai Basel III uzlaşısı ya da Basel IV olarak adlandırılmaktadır.

Bu çerçevede, Basel IV kapsamında Kurumumuz mevzuatında güncelleme ihtiyacı olan konu sayısının fazla ve içeriklerinin kapsamlı olması hususu dikkate alınarak, taslak çalışmaları tamamlanmış düzenleme çalışmalarının kamuoyuyla paylaşılmasının uygulama takvimine uyum açısından faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Bu itibarla, Basel Komite tarafından yayımlanan “Calculation of Risk Weighted Assets for Operational Risk” dokümanı ile muadil ülke düzenleme ve uygulamaları dikkate alınarak hazırlanan “Operasyonel Riske Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ Taslağı” ile getirilmesi öngörülen değişiklikler aşağıda sunulmaktadır.

- Mer’i mevzuatta Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik kapsamında ele alınmakta olan operasyonel riske esas tutarın hesaplanmasına ilişkin usul ve esaslar ayrı bir Tebliğ kapsamında düzenlenmektedir.

- Operasyonel risk sermaye yükümlülüğü hesaplamalarında içsel model kullanımına son verilmiş ve Temel Gösterge Yöntemi, Standart Yöntem veya İleri Ölçüm Yaklaşımı olmak üzere kullanılan üç yöntemin tamamı kaldırılmıştır.

- Operasyonel risk sermaye yükümlülüğü bankaların operasyonel risk profilleri ve faaliyetlerinin karmaşıklık düzeyi dikkate alınarak hali hazırda Temel Gösterge Yöntemi, Standart Yöntem veya İleri Ölçüm Yaklaşımlarından biri ile hesaplanabilmekteyken, Tebliğ Taslağı ile tüm bankalar tarafından kullanılacak riske duyarlı yeni bir Standart Yöntem getirilmiştir. Söz konu yeni Standart Yöntem kapsamında operasyonel risk sermaye yükümlülüğü, bankanın gelirlerine dayalı olarak hesaplanan bir değer (İş göstergesi bileşeni-İGB) ile bankanın geçmiş operasyonel kayıplarına dayalı olarak hesaplanan bir katsayının (İçsel kayıp çarpanı -İKÇ) çarpılması suretiyle hesaplanacaktır.

- Operasyonel risk sermaye yükümlülüğü hesaplaması ara dönemler ve yıl sonu itibarıyla gerçekleştirilecektir.